

ก. ลักษณะของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยผลไม้เมืองร้อนนานาชนิด ซึ่งทยอยออกสู่ตลาดตามฤดูกาลตลอดปี ผลไม้เหล่านี้เมื่อเหลือจากการบริโภคเป็นผลไม้สด หากปล่อยให้ทิ้งไว้จะเน่าเสีย จึงได้มีการคิดค้นวิธีการเก็บรักษาผลไม้ที่เหลือเหล่านี้ไว้บริโภค ในฤดูอื่นด้วยการผลิตเป็นผลไม้แห้ง ผลไม้กวน น้ำผลไม้ และผลไม้กระป๋อง แล้วส่งออก จำหน่ายทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของชาติเป็นส่วนรวม ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม เพราะราคาของผลไม้ที่ออก ตามฤดูกาลจะไม่ตกต่ำมากอีกต่อไป และเมื่อมีการผลิตเป็นผลไม้ตากแห้ง ผลไม้กวน น้ำผลไม้ หรือผลไม้กระป๋องส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ ก็ช่วยให้คนในประเทศมีงานทำ และยังช่วยให้รัฐมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นการส่งเสริมให้มีการ ผลิตผลไม้กระป๋องในประเทศจึงเป็นนโยบายที่ถูกต้อง และมีความสำคัญต่อประเทศอย่างยิ่ง

การส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตผลไม้กระป๋องของไทยเริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ แต่ถึงลงทุนเริ่มสนใจลงทุนในอุตสาหกรรมนี้จริงจังในปี ๒๕๑๐ ปัจจุบันผลไม้กระป๋อง ที่ส่งออกจำหน่ายได้มากที่สุด คือส้มประดกระป๋อง จากสถิติการส่งออกผลไม้กระป๋องของ กรมศุลกากรปรากฏว่า ส้มประดกระป๋องส่งออกมีมูลค่าสูงกวาร้อยละ ๕๐ ของมูลค่าผลไม้ กระป๋องที่ส่งออกทั้งสิ้น และตั้งแต่รัฐบาลให้การส่งเสริมเป็นต้นมา ปริมาณและมูลค่าการ ส่งออกของส้มประดกระป๋องเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ในปี ๒๕๑๐ ปริมาณส่งออก เพียง ๐.๐๖ ล้านทิม (หมายถึงทิมมาตรฐาน คือมีน้ำหนักสุทธิประมาณ ๒๐ กิโลกรัม และ น้ำหนักรวมทั้งกล่อง ๒๓ กิโลกรัม) มีมูลค่า ๕.๘ ล้านบาทเท่านั้น แต่การส่งออกในปี

๒๕๑๕ เพิ่มขึ้นเป็น ๐.๕๕ ล้านตัน มีมูลค่า ๕๑.๕ ล้านบาท และในปี ๒๕๑๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๒.๖๗ ล้านตัน มีมูลค่า ๖๐๔.๖ ล้านบาท^{๑/}

ในปี ๒๕๒๐ มีโรงงานผลิตสับปะรดกระป๋องที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนรวมทั้งสิ้นจำนวน ๙ ราย^{๒/} ในจำนวนนี้เป็นโรงงานที่ได้เปิดดำเนินการผลิตแล้ว ๖ ราย อยู่ระหว่างการก่อสร้างโรงงานอีก ๓ ราย นอกจากนี้ยังมีโรงงานขององค์การผลิตอาหารสำเร็จรูป (อ.ส.ร.) ซึ่งเป็นองค์การรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงกลาโหม ๑ ราย และโรงงานขนาดย่อยของเอกชนอีกไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย โรงงานผลิตสับปะรดกระป๋องส่วนใหญ่เป็นโรงงานของคนไทย แต่ก็มีชาวต่างประเทศมาร่วมลงทุนด้วยเป็นบางราย ทั้งนี้เพราะชาวต่างประเทศพิจารณาเห็นว่า การลงทุนผลิตสับปะรดกระป๋องในประเทศไทยได้เปรียบกว่าการลงทุนในประเทศอื่น ๆ เนื่องจากมีวัตถุดิบมาก และสามารถจะขยายพื้นที่เพาะปลูกสับปะรดออกไปได้โดยไม่มีข้อจำกัดเหมือนบางประเทศ รวมทั้งค่าแรงงานที่ใช้ในการผลิตสับปะรดกระป๋องยังต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงมีนักลงทุนชาวต่างชาติเริ่มให้ความสนใจและเข้าร่วมลงทุนกับคนไทย บริษัทที่มีชาวต่างชาติร่วมลงทุนด้วยนั้นย่อมจะมีข้อได้เปรียบกว่าบริษัทอื่น เพราะผู้เข้าร่วมลงทุนโดยทั่วไปเป็นผู้ที่มีความชำนาญหรือเคยดำเนินการธุรกิจด้านนี้มาก่อนแล้ว ย่อมทราบถึงปัญหาการผลิต การจำหน่าย และปัญหาคำนการบริหารซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้มากกว่า นอกจากนั้นยังอาจให้ข้อแนะและเครื่องหมายการค้าของตนซึ่งเป็นที่ยุติ และเป็นที่นิยมของตลาดต่างประเทศอยู่แล้ว ทำให้การหาตลาดต่างประเทศสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

๑/ Foreign Trade Statistics of Thailand
กรมศุลกากร ประจำเดือน ธันวาคม ๒๕๑๐, ๒๕๑๕ และ ๒๕๑๙

๒/ ทะเบียนบัญชีประเภทอุตสาหกรรม กองแผนงาน
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ปี ๒๕๒๐

ปัญหาต่าง ๆ ที่โรงงานผู้ผลิตสับปะรดกระป๋องประสบอยู่ในขณะนี้ได้แก่ ปัญหา
 คำนวณวัตถุดิบซึ่งมีปริมาณไม่พอเพียงที่จะป้อนโรงงานในบางฤดูกาล คุณภาพของสับปะรด
 ไม่ได้มาตรฐานมีขนาดใหญ่หรือเล็กเกินไปและราคาก็ไม่คงที่ด้วย โรงงานผู้ผลิตสับปะรด
 กระป๋องที่ได้รับการส่งเสริมแก้ปัญหาด้วยการทำอะไรสับปะรดของตนเอง หรือใช้วัตถุดิบ
 ชนิดอื่นผลิตอาหารกระป๋องแทน เช่น เงาะ ลำไย มะม่วง และพืชผักชนิดอื่น ๆ เป็นต้น
 การทำอะไรสับปะรดเองของโรงงานนี้ทำให้โรงงานผู้ผลิตสับปะรดกระป๋องต้องใช้เงินลงทุน
 เพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ปัญหานี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โรงงานที่ได้ยื่นคำขอรับการส่งเสริม
 และได้รับอนุมัติแล้วหลายรายไม่สามารถจะดำเนินการตามโครงการได้จนต้องถูกยกเลิก
 การอนุมัติการให้การส่งเสริมหรือเพิกถอนบัตรส่งเสริมในที่สุด นอกจากปัญหาคำนวณวัตถุดิบ
 แล้ว โรงงานผู้ผลิตสับปะรดกระป๋องยังประสบปัญหาคำนวณอื่น ๆ อีกหลายด้าน เช่น ค่าขนส่ง
 ในประเทศสูง ค่าระวางเรือบรรทุกสับปะรดกระป๋องจากประเทศไทยไปยังตลาดต่าง-
 ประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ยุโรป และสหรัฐอเมริกา สูงกว่าค่าระวางเรือของผู้ผลิตใน
 ประเทศอื่น ๆ กระป๋องที่ไซเบอร์จมีต้นทุนการผลิตสูงมาก ปัญหาการกำหนดโควตานำเข้า
 สับปะรดกระป๋องของประเทศผู้นำเข้าบางประเทศ ปัญหาเรื่องมาตรฐานของสับปะรด
 กระป๋องที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใช้บังคับ และปัญหาความล่าช้าในการ
 ขอคืนภาษีอากรจากกรมศุลกากร เป็นต้น ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้นทำให้โรงงาน
 ผู้ผลิตสับปะรดกระป๋องที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนสามารถทำการผลิตจริงได้ประมาณ
 ร้อยละ ๕๐ ของกำลังการผลิตเครื่องจักรที่ได้ติดตั้งไว้เท่านั้น

ข้าพเจ้าทำงานอยู่กับบริษัทที่ทำการผลิตสับปะรดกระป๋อง (บริษัท ท.ฟ.ว. จำกัด)
 เป็นเวลาหลายปี มีความรู้และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมนี้เป็นอย่างดี และเห็น
 ว่าปัญหาเหล่านี้สามารถที่จะแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ไม่ยากนักหากได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย
 ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทั้งส่วนราชการ เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด และโรงงานผู้ผลิตสับปะรดกระป๋อง
 โดยรัฐบาลควรช่วยเหลือจากประเทศผู้นำเข้าสับปะรดกระป๋องให้เพิ่มโควตาการนำเข้า
 ภายใต้ระบบการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (G.S.P.) มากขึ้น ส่งเสริมให้เกษตรกรที่อยู่
 ใกล้เคียงโรงงานทำการปลูกสับปะรดขายให้แก่โรงงานด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิค

การปลูกสมัยใหม่พร้อมทั้งให้สินเชื่อกแก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น และควรกำหนดราคาประกันขั้นต่ำ
 ของผลสัมปะรดที่โรงงานจะรับซื้ออย่างเป็นธรรมด้วย ส่งเสริมการพาณิชย์นำวีของไทย
 เพื่อจะได้มีเรือขนส่งสินค้าของประเทศไทยเอง ตลอดจนการสร้างท่าเรือน้ำลึกเพื่อ
 อำนวยความสะดวกในการส่งออก และช่วยเหลือด้านการหาตลาดใหม่ ๆ ให้แก่ผู้ผลิตด้วย
 ส่วนเกษตรกรที่ปลูกสัมปะรดขายให้โรงงานต้องมีความซื่อตรงโดยทำตามสัญญาที่ได้ตกลง
 กับโรงงานโดยเคร่งครัด ทำการปลูกสัมปะรดตามวิธีและกำหนดเวลาของโรงงานเพื่อให้
 ได้ผลสัมปะรดที่มีขนาดพอเหมาะและสามารถส่งมอบได้ตามกำหนดเวลาที่โรงงานต้องการ
 สำหรับโรงงานผู้ผลิตสัมปะรดกระป๋องจะต้องให้ราคารับซื้อที่เป็นธรรม ให้ความรู้และ
 สินเชื่อกแก่เกษตรกรเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ควรมีการรวมกลุ่มระหว่างผู้ผลิตสัมปะรดกระป๋อง
 ด้วยกันเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองการวางเรือ ไม่แข่งขันกันเองด้วยการตัดราคาขาย
 ในตลาดต่างประเทศ และช่วยกันรักษาคุณภาพมาตรฐานของสัมปะรดกระป๋องไทยให้เป็น
 ที่เชื่อถือของตลาดโลก หากทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาอย่างตรงไปตรงมาและ
 มีความจริงใจต่อกัน ข้าพเจ้าเชื่อแน่วอนาคตของสัมปะรดกระป๋องของไทยจะแจ่มใส
 และจะเป็นสินค้าหลักที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยได้มากอีกประเภทหนึ่ง

ข. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องปัญหาการผลิตและจำหน่ายสัมปะรดกระป๋องของ
 กิจการที่มีการปลูกสัมปะรดเอง มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. เพื่อศึกษากรรมวิธีและต้นทุนการทำไร้สัมปะรดเปรียบเทียบกับราคาของ
 สัมปะรดที่โรงงานรับซื้อจากเกษตรกร
๒. เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตสัมปะรดกระป๋องและค่าใช้จ่ายในการส่งออก
 เปรียบเทียบกับราคาส่งออก
๓. เพื่อศึกษาภาวะการณ์การจำหน่าย วิธีการจำหน่าย ราคา และปริมาณ
 ความต้องการของสัมปะรดกระป๋องทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

๔. เพื่อศึกษาปัญหาการผลิตและการจำหน่ายสัมประครกระปองของประเทศไทย และหามาตรการแก้ปัญหาดังกล่าว

๕. เพื่อให้ข้อมูลที่ไ้จากการศึกษาเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างสวนราชการที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของโรงงานผู้ผลิตสัมประครกระปอง และเกษตรกรผู้ปลูกสัมประคร

ค. ประโยชน์ที่ไ้รับจากการศึกษา

จากการศึกษาปัญหาการผลิตและจำหน่ายสัมประครกระปองของกิจการที่มีการปลูกสัมประครเอง จะไ้ประโยชน์พอสรุปไ้ ดังนี้

๑. ช่วยไ้ทราบถึงวิธีการปลูกสัมประคร กรรมวิธีการผลิตและการจำหน่ายสัมประครกระปองทั้งตลาดในประเทศและตลาดโลก ตลอดจนต้นทุนการผลิตกับราคาส่งออกของสัมประครกระปอง

๒. ช่วยไ้ทราบปัญหาในการผลิตและการจำหน่ายของอุตสาหกรรมผลิตสัมประครกระปอง ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหา

๓. การเน้นความสำคัญของอุตสาหกรรมนี้จะช่วยกระตุ้นให้รัฐบาลรีบเร่งวางนโยบายในการให้ความช่วยเหลือและหาช่องทางสนับสนุนอุตสาหกรรมผลิตสัมประครกระปอง

๔. ช่วยเผยแพร่ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทและปัญหาการผลิตสัมประครกระปองในประเทศไทย อันจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนี้ ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำเนินการผลิตสัมประครกระปอง เกษตรกรผู้ปลูกสัมประคร และผู้สนใจทั่วไป

ง. ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องปัญหาการผลิตและจำหน่ายสัมประครกระปองของกิจการที่มีการปลูกสัมประครเองนี้ ไ้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้เฉพาะโรงงานผลิตสัมประครกระปองที่มีการลงทุนทำไร่สัมประครเองเท่านั้น ซึ่งโรงงานเหล่านี้เป็นโรงงานขนาดใหญ่ที่ไ้รับการ

ส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาลทั้งสิ้น และทำการผลิตสับปะรดกระป๋องส่งออกรวมกันได้มากกว่าร้อยละ ๕๕ ของปริมาณการส่งออกทั้งประเทศ โดยได้แบ่งสาระสำคัญของการศึกษาออกเป็น ๗ บท ดังนี้

บทที่ ๑ เป็นบทนำ ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของปัญหา วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษา ตลอดจนขอบเขตของการศึกษา

บทที่ ๒ ศึกษาถึงการผลิตและการค้าของสับปะรดกระป๋องของโลก ซึ่งแยกออกได้เป็นการผลิต การส่งออก การนำเข้า ลักษณะของการแข่งขัน และแนวโน้มของตลาดโลกในอนาคต

บทที่ ๓ ศึกษาถึงโครงสร้างของอุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋องในประเทศไทย เกี่ยวกับประเภทของโรงงาน กำลังการผลิต การจ้างแรงงาน และที่ตั้งโรงงาน

บทที่ ๔ ศึกษาถึงปัจจัยที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ สับปะรด กระป๋อง น้ำเชื่อม แรงงาน เงินทุน และวัสดุที่ใช้ในการหีบห่อ

บทที่ ๕ ศึกษากรรมวิธีการผลิตสับปะรดกระป๋องในประเทศไทย เกี่ยวกับกรรมวิธีการผลิต ต้นทุนการผลิต มาตรฐาน การบรรจุหีบห่อ และผลผลิตสับปะรดกระป๋องทั้งประเทศ

บทที่ ๖ ศึกษาภาวะการตลาดของสับปะรดกระป๋องในปัจจุบัน เกี่ยวกับตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศได้แก่ ประเทศนำเข้าที่สำคัญของไทย ราคาของสับปะรดกระป๋อง การขนส่งสินค้า และวิธีดำเนินการส่งออก

บทที่ ๗ ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้ผลิตสับปะรดกระป๋องประสบอยู่ในปัจจุบันและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมผลิตสับปะรดกระป๋องเพื่อส่งออก

จ. วิธีการศึกษาและค้นคว้า

การศึกษาเรื่องปัญหาการผลิตและจำหน่ายสับปะรดกระป๋องของกิจการที่มีการปลูกสับปะรดเองนี้ ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ก) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้เขียนได้ใช้วิธีสัมภาษณ์ และประมวลข้อคิดเห็นจากบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในวงการที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนราชการและส่วนเอกชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์ เจ้าหน้าที่กระทรวงอุตสาหกรรม เจ้าหน้าที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เจ้าหน้าที่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เจ้าหน้าที่สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน อาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เจ้าของและผู้จัดการโรงงานผลิตสับประคกระป๋อง และเกษตรกรผู้ปลูกสับประค

ข) ข้อมูลจากโรงงานผลิตสับประคกระป๋องที่ผู้เขียนทำงานอยู่ ข้อมูลและตัวเลขในรายงานนี้ส่วนหนึ่งได้จากข้อมูลและประสบการณ์จริงของผู้เขียนเอง

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ก) ข้อมูลจากส่วนราชการที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้ว เช่น กรมวิชาการเกษตร กองเศรษฐกิจการเกษตร กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมการค้าต่างประเทศ ศูนย์บริการส่งออก สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองควบคุมโรงงาน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย หอสมุด Food and Agriculture Organization (F.A.O.) และหอสมุดขององค์การสหประชาชาติ เป็นต้น

ข) ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น วารสารธนาคารกรุงเทพ ขาวสาร
การพาณิชย์ รายงานเศรษฐกิจภาวะอุตสาหกรรมในรอบปีของธนาคารแห่งประเทศไทย
รายงานประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน รายงานประจำปีของสภา
หอการค้าแห่งประเทศไทย และจากบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง